

Izhaja vsak četrtek in velja za poštnino vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 04 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroska cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema karokomino, inserate in reklamacije. Čene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprte reklamacije so poštine proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

39. številka.

Maribor, dne 29. septembra 1927.

61. letnik.

Po volitvah delo.

Poslanci, ki jih je pri volitvah izbralo ljudstvo, imajo dolžnost dela za ljudstvo in vse njegove stanovne. Glavno delo poslancev je zakonodajstvo. Parlament mora izdelati in izdati dobre zakone, ki so državi in narodu v korist. Pripada pa mu tudi naloga in pravica sodelovanja in nadzovanja pri državni upravi.

Da se vse to more vršiti v dobro državljanov, je predpogoj dobra in sposobna vlada, ki stoji na čelu državne uprave in koji pripada vodstvo parlamenta. Brez dobre vlade tudi najboljši parlament ne more storiti ničesar. Nasprotno dobra vlada more dvigniti parlament, ki ga strankarsko nasprotstvo in nesloga tiščita k tlom.

Nova vlada sestavljena.

Strankam, ki jim je delo za dobrobit ljudstva pri srcu, se je posrečilo sestaviti vlado. Pretekli teden se je to zgodilo. V vladi so zastopane te-le štiri stranke: radikalna, Davidovičeva demokratska stranka, Slov. ljudska stranka in bosansko-hercegovaška muslimanska stranka. Tri stranke so bile zvezane med seboj že pred volitvami ter so tvorile vlado, Slovenska ljudska stranka pa je še le po volitvah vstopila v vlado, v kateri je dobila eno ministrsko mesto (ministrstvo socialne politike, ki ga bo vodil poslanec dr. Gosar) in mesto drž. podtajnika v ministrstvu prosvete, za koje je določen poslanec Fr. Smodej. Večina, s katero bo ta vlada razpolagala v parlamentu, znaša preko 200 glasov, dočim šteje opozicija le nekaj nad 90 poslancev.

Samostalno-demokratski zgararji.

Rovarstvo in kovarstvo, hujskarija in zgararija: to je vse politično delo samostojnih demokratov. Druga ga ne znajo ko to. Kar so doslej v Beogradu dosegli za svojo stranko, so samo dosegli s hujskanjem in laganjem zoper Slovensko ljudsko stranko, ki je edina zakonita zastopnica slovenskega ljudstva. Škoda, ki so jo s tem prizadeli slo-

venskemu ljudstvu, je ogromna. To škodo so nameravali povečati s tem, da so hoteli preprečiti vstop naše stranke v sedanjo vlado. Porabili so vsa sredstva laži in natolcevanja proti naši stranki. Toda zaman. Ko so se napeli od samih laži, so se kakor ona žaba v basni razpočili ter obležali na tleh kot politični premaganci.

Radič — zapuščen.

»Kakor kamen na cesti — zapuščen sem jaz«: tako more sedaj Radič zapeti ob zvokih svoje tamburice, na katero kaj rad svira. Kot komandant slovenskih samostojnežev se je menda od svojih slovenskih podanikov naučil to pesem, ki se med slovenskim ljudstvom pogostokrat poje. V resnici je zapuščen kakor kamen na cesti. Noben noče pobrati tega kamna. Nobena stranka se noče združiti z Radičem. Preostaje mu še edino ljubimkanje s samostalno demokratsko stranko. Mi pa pravimo: Bilo srečno! Iz tega ljubimkanja ne bo nikdar nastal demokratični blok (zveza demokratskih strank).

Na resno delo!

Vlado čaka veliko dela. Prejšnje vlade, v katerih so kot kompanjoni bili samostalni demokratje in pa Radičevci, so vsled neprestanih kriz bile nesposobne za koristno delo. Sedanja vlada pa je na znotraj složna in utrjena ter tudi ima krepko voljo za delo. Velike naloge jo čakajo. Treba bo iz uprave pregnati korupejo ter upravo oprostiti onih zastupljenih razmer, ki jih je povzročilo zagrizeno strankarstvo uradnikov. Uradnik mora biti sluga države, pa ne — stranke. V upravi se mora udomačiti poštenje. Enakopravnost vseh državljanov se mora izvesti tudi na davčnem polju. Zato je izenačenje davkov ena poglobitvinih nalog te vlade. Geslo vlade se glasi: Za red, poštenost, enakopravnost in gospodarski napredek!

Za naše fante!

Fantje po naših domovih in vsi, ki vam je skrb za naše fante pri srcu, vzemite v roke »Slovenskega Gospodarja« ter preberite to-le besedo, ki je vam namenjena!

Naši fantje — naša bodočnost!

Skrben oče in gospodar, pa blaga mati ob njegovi strani, s skrbjo, strahom in upom gledata na svoje otroke, posebno tudi na svoje sinove. Sinovi so velik zaklad v družini. Kako oče že komaj čaka, da mu sin odraste, da ga sin nadomestuje pri lažjih delih na polju, v hlevu in drugod. Z leti postaja sin močnejši in vplivnejši, oče, mati in vsa

hiša je ponosna na domačega fanta. Saj bo dedič in gospodar na domu, ali pa bo drugod poiskal svoj dom in svoje delo ter bo v ponos svojemu rojstnemu domu. Fantje so up naših domov.

Ko pridejo leta moči in dozorelosti, pokliče naše fante država. Tudi njen up, njena moč so naši fantje. Fantje zavriskajo in s šopkom okrašeni gredo, da dajo svoje moči na razpolago domovini. In tedaj vzraste v fantih zavest: »Ne živim le za se, moje življenje je dragoceno tudi za druge, je dragoceno za moj dom in za mojo domovino!« Ko se vzbudi v fantih to spoznanje, tedaj so naši fantje v celoti — lepa bodočnost naših domov in naše domovine.

Naši bodočnosti — vso našo skrb!

Poznamo očete, s kako modrostjo navajajo svoje sinove, da jih upeljejo v delo, da jim razložijo načine modrega gospodarstva. Vemo, kako mnoge matere gledajo na svoje sinove, da jih očuvajo na pravi poti poštenega življenja. Preveč pa bi zahtevali od starišev, če bi v vsem samo njim prepustili vso skrb. Da jih razbremenimo, imamo zato za fante razne cerkvene in posvetne organizacije. Fantovska Marijina družba v marsikateri fari prav lepo cveti in je ponos ter veselje za župnijo. Prav bi bilo, če bi se v vsaki župniji lepo razvijala ravno fantovska Marijina družba, ker ta najbolj globoko vseka temelje krščanskega življenja.

Naša društva za naše fante.

Dandanes še prav posebno velja pregovor: čimveč človek zna, temveč tudi velja. Zato pa imamo tudi posebne prosvetne organizacije za fante. Na prvem mestu moramo omeniti našega Orla. Mnogo je že Orel dosegel za izobrazbo naših fantov in upamo, da bo še več dosegel. Ali eno pa je resnica, da velika večina naših fantov stoji izven orlovske organizacije in to posebno še po naših krajih. Zgodilo pa se je tudi to, da so se fante ravno s tem, ko mnogi mislijo, fant mora biti le v Orlu, obrnili od naših prosvetnih društev, ki brez mladine le bolj životarijo. Danes pa hočemo povdariti to, da naj bodo vrata v naša prosvetna društva ravno fantom na široko odprta!

Poživite Mladiške zveze!

Mnogi so zoper Mladiške zveze, ker mislijo, da bi ta organizacija znala ovirati razvoj Orla. V resnici pa ga bo le podpirala ter mu utirala pot tja, kamor sam še ni pridr. Mladiška zveza ni nič drugega kot odsek domačega prosvetnega društva. V tem odseku so vsi fantje, ki so člani tega društva. Da pa more društvo ravno fantom nuditi poseben pouk in izobrazbo in sicer njim primerno, zato jih zbere pod posebnim vodstvom v odsek, ki ga imenuje Mladiška zveza. Mladiške zveze imajo vsaj enkrat na mesec skupni sestanek, kjer nastopajo fantje. Mladiške zveze skrbijo za stanovsko-gospodarski pouk naših fantov, zato prirejajo poučna gospodarska predavanja, izlete in tečaje. Poseben pouk nudijo fantom-rekrutom. Enako pa jih Mladiška zveza vpljava v naše gospodarske in politične organizacije, ki do zdaj niso skoro nič skrbele za svoj naraščaj in si niso v dovoljni meri pripravljale mož, ki bi bili modri dediči naših organizacij.

Za naše fante!

Vsi, ki imamo pred očmi naše veliko delo in vidimo doraščajočo mladino, ki naj pristopi k našemu delu, ki ga naj nekoč tudi prevzame, da ga vodi, storimo to, da bodo naša društva in v njih Mladiške zveze zbrale v našem krogu naše fante! Čim več bo fantov, ki bodo črpali pravo izobrazbo in značajnost iz čistih studencev katoliške prosvete, tem bolj sigurna je bodočnost naših domov, občin in držav. Vzemimo za veseljem nase skrb za naše fante! Vi fantje pa, pridite v naša društva, stopite v Mladiške zveze, da boste res fantje, naš ponos in naša bodočnost!

Dr. Guthi Loma:

GRBAVEC.

Detektivski roman. — Iz madžarščine prevedel F. Kolenc.

(Konec.)

— Pusti ga, sinko! — Posadi ga na voz in pelji ga pred kapetana. Jaz imam drugod posel. Gospoda kapetana prosim, da ga ne zaslišuje, dokler ne bom z njim govoril.

— Razumem . . .
Orjak je bil na tem, da pograbi doktorja in ga tako ne se na voz.

— Ne trudite se, prijatelj! Sam grem . . . Gospoda kapetana pa lahko zagotovite, da bo imel lahek posel. Vse pri znam . . . Tajil bi tako zastoj . . . Vsega tega je ta grda ženska kriva . . . Zakaj sem jo poslušal . . .

Orjak je dal močen sunek zločincu.
— Z obratom na levo sto — pajl — eden — dva — eden — dva . . .

Malo da ni skočil iz kože od veselja . . . Kako tudi ne . . . Saj je rešil mojstrovo življenje! . . .

X.

Strup.

Krog enajstih je bilo, ko je stari izsledovalec utrujen zapustil doktorjevo stanovanje. Na obrazu in rokah so se poznali znaki strašne borbe; v vsakem udu je čutil bolešč. Mučil ga je tudi silen glavobol, toda vseeno mu ni bilo žal za drzno potezo, s katero je močnega nasprotnika vrgel iz pozicije in ga prisilil, da z igro preneha.

Sedaj je vse pojasnil . . . Kdo drugi bi na njegovem mestu krenil v izsledovanju na drugo pot, potem ko je bil grbavec izpuščen, Tuzar pa se je krčevito oklepal svojega mnenja. Neomajno je ostal pri tem, da zločina ni mogel izvršiti drugi, kot Elija Berger. Napovedal je tudi, da je skrivnostno grbavčevu pismo v zvezi z umorom in ravno potom njega lahko izsledil podpihivalca. Na uspeh je bil ponosen in se je že naprej veselil srečanja s kraljevim pravnikom.

Kako ga je obdelal! — Kako je kričal nad njim! — Ko da že vidi pred seboj tega nevernega Tomaža, kako sramežljivo prosil odpuščanja za surovost . . .

Od zdravnika se je peljal v Mali Pešt. Gida Berenyi je bil še v postelji. S težavo se je dvignil in prijazno dal detektivu roko.

— No? Ali že veste kaj novega?
— Vem; zaenkrat pa še ne smem govoriti . . . Kako se počutite?

— Nekoliko bolje. Slabo izgledam, kaj ne?

— Ne bi rekel.

— Aspirin me je zelo oslabil . . . Koliko je ura?

— Dvanajst.

— Čudno! — Navadno je bil že ob desetih tu.

— Kdo?

— Hišni zdravnik: dr. Deziderij Popp.

— Ne pričakujte ga, g. Berenyi . . . Vašega bivšega zdravnika je policija aretirala.

— Aretiran je! — Oh, moj Bog! Moj Bog! Vedel sem, da pride do tega.

— Kako ste to vedeli?

— Ni se zmenil za ministrsko naredbo in se je strastno pečal s hipnozo. Bil je ves srečen, kadar je našel bolnika, ki ga je mogel uporabiti za medij. Kolikokrat sem ga svaril, da ne bo dobrega konca, toda ni me hotel poslušati. A sedaj ima! — Katastrofa je tu! — Prosim: ženi ne povejte, da je aretiran. To bi ubožico zelo vznemirilo . . .

— Ali je milostljiva doma?

— Seveda! V kuhinji je.

Milostljiva ravno v tem trenutku vstopi. V rokah drži kozarec, do polovice je napolnjen z vodo. Ko zagleda detektiva, osupne. Njegov pozdrav hladno sprejme in položi kozarec na nočno omarico.

— No? Zakaj ga ne daš bližje? — jo vpraša bolnik, potem se obrne proti Tuzarju in nadaljuje:

— Prvi slučaj, da dobim aspirin v vodi! — Do sedaj sem ga v hostiji dobival.

Berenyi seže po kozarcu — Tuzar se ozre na ženo in vidi, da smrtnobleda in tresoč se stoji pred posteljo. Rada bi iztrgala iz močevih rok kozarec in ko ga Bernyi dvigne k ustom, nehote seže po njem. Tuzar jo je prehitel:

— Gospod, ne dotaknite se ga! V tem kozarcu ni aspirina, marveč — hitromoreč strup!

— Kaj slišim?

— No, dosedaj sem molčal, da vas ne vznemirim. Dolgo sem razmišljal, kako bi vam sporočil, zakaj da sem prišel . . . Sedaj moram vse izpovedati . . . Ali veste, gospod, zakaj so dr. Deziderija Poppa aretirali?

Smrtna tišina. — Detektiv čaka z odgovorom. — Berenyjevo ženo je morala novica o zdravnikovi aretaciji zelo presenetiti, ker je zakričala:

— No? No? — Zakaj ne odgovorite?

Tuzar ne odtegne pogleda od žene, ki se vsa trese. — Mirno, z odmerjenim glasom poda odgovor, s katerim do smrti rani kačo:

— Deziderij Popp je z vednostjo vaše žene umoril Nikolaja Berenyi! . . .

— Ali je to bilo mogoče?

Bolnik se ozre na ženo, katera hoče nekaj povedati, a le nerazumljive besede momlja.

— Sedaj pa bi bili vi na vrsti, ako bi jaz ne prišel pravočasno. Dogovorila sta se, da tudi vas pošljeta iz tega sveta in se potem poročita . . .

— Ni res! Ni res! Ni res! — je kričala žena.

— Res je! Vsakdo ve o vajini notranji zvezi, je ta ubogi bolnik ne . . . Gospa, ne tajite! — Vaš ljubimec je na policiji vse priznal . . .

Stiskana žena se je začela smejati. — Zaupala je v zdravnika in ni hotela verjeti, kar je Tuzar povedal. — Detektiv je nastavljal past, a ona se ne da ujeti . . .

— Ljubi Gida, ne veruj mu! Ta človek je zmešan. — Ima fiksno idejo, da sva midva umorila tvojega brata!

Gida Berenyi neumno, vprašujoč gleda Tuzarja, ki pa mirno nadaljuje:

— Nista ga vidva umorila. Vidva sta le idejna povzročitelja zločina, izvršil pa ga je Elija Berger pod vplivom psihotične sugestije . . . Dr. Deziderij Popp ga je hipnotiziral . . . Sploh pa, ali morete tajiti, da ste v ta kozarec vtili namesto aspirina — dvajset gramov arsenika? . . .

— No? No? Odgovori, žena! — Sem s kozarcem! — Izprazni ga z enim požirkom, ako si v resnici aspirin dala v njega! . . . Tu imaš . . . Pij . . .